

УДК 37.091.4Сухомлинський:177.72]:005.745(100)(091)"1993"

ГУМАНІСТИЧНІ ІДЕЇ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО: МІЖНАРОДНІ ПЕДАГОГІЧНІ ДИСКУСІЇ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

Страйгородська Людмила Іванівна

к. іст. н.,

в.о. завідувача сектору рідкісних видань

Державна науково-педагогічна бібліотека України

імені В.О. Сухомлинського

м. Київ, Україна

Анотація: у статті зацентровано увагу на гуманістичних ідеях виховання В. Сухомлинського та висвітлено їх науково-практичне значення у вітчизняній та зарубіжній освітній/педагогічній галузі, що було предметом дискусії на міжнародній конференції «Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст» (1993).

Ключові слова: В.О. Сухомлинський, освіта, педагогіка, гуманістичні ідеї, міжнародна конференція.

Василь Олександрович Сухомлинський (1918–1970) є видатним українським педагогом, одним із засновників гуманістичної освіти у національному та міжнародному вимірі. Очолюючи 22 роки середню школу в с. Павлиш на Кіровоградщині, він успішно проводив тривалий педагогічний експеримент, який завершився створенням оригінальної педагогіки виховання й навчання учнів. Ключовим у цій системі є дитина як унікальна особистість, а метою виховання – розвиток здібностей, творчих сил і умінь задля досягнення цілей та саморозвитку шляхом пізнання, духовності, праці [1].

Творча спадщина В.О. Сухомлинського як педагога-гуманіста стала надзвичайно актуальною у перші роки незалежності, коли відбувалося переосмислення і пошук нових подальших шляхів розвитку і становлення

української системи освіти й виховання. Назріла нагальна потреба в організації діалогів і дискусій науковців та практиків щодо впровадження його педагогічного доробку в освітній процес [2].

Таким організатором виступила Українська асоціація Василя Сухомлинського (нині–всеукраїнська), яку було створено у листопаді 1990 р. Асоціація об'єднала активних прихильників, послідовників і дослідників творчих ідей педагога. Мета цієї громадської організації полягала у дослідженні, поширенні й упровадженні в життя творчого доробку та педагогічного досвіду вченого, а також сприянні підготовці й підвищенню кваліфікації вчителів, педагогічному просвітництву батьків [3, с. 2]. Головою асоціації упродовж 30 років (від заснування до 2020 р.) була доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України О.Я. Савченко (1942–2020).

Так, у 1993 р. із нагоди 75-річчя від дня народження педагога проведено міжнародну конференцію «Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст», що об'єднала активних прихильників педагогічних ідей Василя Олександровича як українських, так і зарубіжних. У конференції взяли участь відомі представники міжнародної когорти науковців – Міжнародного товариства послідовників В. Сухомлинського, заснованого в 1990 р. у м. Марбург (Німеччина), а також професори та педагоги закладів освіти. Це, зокрема, вчений секретар Міжнародного товариства, відома німецька дослідниця спадщини видатного педагога доктор педагогічних наук, професор Е. Гартман; науковці В. Іфферт, Р. Штайник (Марбурзький університет Філіппа, Німеччина); професори Х. Франгос, М. Ціандзі (Університет Арістотеля в м. Салоніках, Греція), вчені Бі Шу–джі, Ван І–гао (Китайська Народна Республіка); сухомлініст, учитель, перекладач творів В. Сухомлинського, нині видавець інтернет-бюлетеня «Sukhomlinskiy News» А. Кокеріль (Австралія), викладачі, професори М. Біблюк, В. Лашин (Польща), Л. Мілков (Болгарія), М. О. Дмитрієв (Білорусь) [4, с. 44].

Під час конференції відбулась дискусія щодо основних педагогічних ідей

В.О. Сухомлинського, насамперед тих, які визначені тематикою зібрання. За результатами заходу опубліковано збірник матеріалів, у якому розкрито різні аспекти спадщини педагога, зокрема, гуманістичне і моральне виховання, ідеї розвивального навчання, питання естетичного і трудового виховання тощо. Зарубіжні вчені висвітлили гуманістичні ідеї В.О. Сухомлинського в контексті світової педагогічної думки. Так, професор із Берліна В. Іфферт виокремив В. Сухомлинського як провісника педагогіки людяності, методика виховання якого ґрунтується на положенні про безумовну цінність людини, зокрема й її індивідуальну свободу і гідність, що є основою всіх соціальних, особистісних і політичних зусиль. Він зазначив, що Василь Сухомлинський зробив значний внесок у еволюцію освіти своєї країни – від адміністративно суспільної до демократично відкритої, пов'язаної з індивідом [5, с. 14, 17; 2].

Е. Гартман висвітлила основні принципи концепції культури почуттів, розробленої українським педагогом, та наголосила на тому, що виховання дітей високоморальними є необхідною умовою виховання у багатьох країнах світу. На її думку, особистість дитини, яка є головною у вихованні, та поєднання її емоцій з інтелектуальною діяльністю – це те, що не сприймалося у той час в офіційній педагогічній науці [6, с. 36; 2].

Міжнародна конференція «Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст» була дуже плідною, а представлені студії свідчили про надзвичайну вагому роль педагогічних ідей як в українській, так і зарубіжній освіті. Тож гуманістична педагогіка В.О. Сухомлинського, дитиноцентризм, розвиток здібностей дитини, саморозвиток залишаються актуальними і затребуваними й нині, а творча спадщина постає об'єктом подальших наукових розвідок, дискусій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Василь Олександрович Сухомлинський – видатний український педагог-гуманіст: сторінка В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс] // Державна науково-педагогічна бібліотека України імені

В. О. Сухомлинського: офіц. портал. – Київ, 2016. – Режим доступу: <https://dnpb.gov.ua/ua/governance/>.

2. Страйгородська Л. І. Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський і сучасність»: структурно-змістовий аналіз (1993-1998) / Л. І. Страйгородська // Інноваційна педагогіка. – 2020. – Вип. 29, Т. 1. – С. 28–33. Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/29/part_1/7.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/29-1.5>.

3. Савченко О. Я. Товариство послідовників ідей Василя Сухомлинського / О. Я. Савченко // Початкова шк. – 1998. – № 9. – С. 1–4.

4. Сухомлинська Л. В. Про зміст і напрями роботи міжнародної науково-практичної конференції «Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст» (Київ, 1993) [Електронний ресурс] / Л. В. Сухомлинська // Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України: матеріали звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 22 грудня 2020 р., Київ / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського; [редкол.: Л. Д. Березівська (голов. ред.), Д. О. Закатнов, С. В. Тарнавська (відп. за вип.) та ін.]. – Вінниця, ТОВ «ТВОРИ», 2020. – С. 43–45.

5. Іфферт В. Гуманізм індивіда у спадщині В. Сухомлинського. Сухомлинський як провісник педагогіки людяності / В. Іфферт // Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 75-річчю від дня народж. видат. укр. педагога. – Київ, 1993. – С. 14–17.

6. Гартман Е. Культура почуттів у концепції В. Сухомлинського / Е. Гартман // Європейська педагогіка і Василь Сухомлинський як сучасний педагог-гуманіст: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 75-річчю від дня народж. видатн. укр. педагога. – Київ, 1993. – С. 36–39.